

ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ПРИДБАННЯ І МОНТАЖУ ВИРОБНИЧОГО УСТАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

© Сажинець С.Й., Хом'як Р.Л., 2011

Діяльність будь-якого підприємства щодо придбання і монтажу нового виробничого устаткування є частиною його інвестиційної діяльності і вимагає специфічних облікових технологій. Їх особливості визначаються різними чинниками, серед яких виділяють: наявність складських приміщень, габарити та вага устаткування, терміни його зберігання в очікуванні монтажу, способи виконання будівельно-монтажних робіт (господарський або підрядний) і ін.

Організуючи на підприємстві облік операцій з інвестування придбання та монтажу виробничого устаткування, доцільно визначити окремі специфічні технологічні складові цього процесу, які підлягають документуванню та відображенню на відповідних синтетичних і аналітичних облікових рахунках, а саме: документування та облік розрахунків з постачальниками за операціями з придбання у них виробничого устаткування; документування та облік отримання на склад підприємства придбаного виробничого устаткування; документування та ведення обліку виробничого устаткування, яке очікує монтажу та зберігається на складах підприємства; документування та облік операцій з передачі виробничого устаткування у виробничі підрозділи або підрядній організації для виконання будівельно-монтажних робіт; документування та облік передачі в експлуатацію нового виробничого устаткування.

Коротко охарактеризуємо кожен із виділених облікових етапів. Розрахунки з постачальниками за операціями з придбання у них матеріальних цінностей підприємства-покупці здебільшого здійснюють за безготівковою формою попередньої оплати із використанням платіжних доручень. Але, слід застережити, що така форма розрахунків за високовартісне виробниче устаткування є доволі ризикованою. Тому, надійніше застосовувати розрахунки акредитивами. Адже, у цьому випадку, банківські установи зарахують гроші на рахунок продавця тільки за наявності підтверджуючих документів щодо відправлення вантажу покупцеві.

При надходженні на підприємство виробничого устаткування здійснюють його приймання та прибуткування на склад з метою зберігання в період до його передачі виробничим підрозділам для виконання монтажних робіт. З цією метою на підприємстві, за наказом його керівника, утворюють відповідну комісію. Якщо підприємство отримує устаткування систематично, тоді доцільно призначати постійно діючу комісію з приймання устаткування та інвентарю.

У процесі приймання устаткування, яке надійшло на підприємство, комісія здійснює огляд його фізичного стану (наявність упаковки, відсутність пошкоджень тощо) та перевірку комплектності, відповідно до документів відправника і транспортних організацій, а, також, складає акт типової форми М-15 «Акт про приймання устаткування».[1] Він є підставою бухгалтерії для закриття дебіторської заборгованості щодо розрахунків за придбане устаткування і його зарахування у підзвіт матеріально відповідальній особі складу. У бухгалтерському обліку, відповідно до вимог Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, [2] таку операцію передбачено відображати за дебетом субрахунка 205 «Будівельні матеріали» і кредитом рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками». Але, зважаючи на те, що будь-які витрати підприємства, пов'язані із придбанням або створенням його необоротних матеріальних чи нематеріальних активів, є капітальними інвестиціями, то доцільно, з метою акумулювання витрат на капітальне інвестування на одному рахунку, придбане устаткування, яке вимагає монтажу, обліковувати на окремому субрахунку рахунка 15 «Капітальні інвестиції». Це може бути додатково запроваджений у План рахунків бухгалтерського обліку субрахунок, наприклад, 156, який можна назвати «Обладнання, конструкції та матеріали для будівництва і монтажу».

Для ведення складського обліку виробничого устаткування, яке очікує монтажу і перебуває на

складах можна використовувати картку типової форми М-12 «Картка складського обліку матеріалів». Одночасно, служби підприємства, відповідальні за інвестування придбання устаткування (відділи головного механіка, головного енергетика, капітального будівництва тощо), з метою контролю його наявності і своєчасності передачі до монтажу, обліковують таке устаткування у картках типової форми М-26 «Картка обліку устаткування для установлення» [1].

Аналітичний бухгалтерський облік виробничого устаткування, яке зберігається на складах в очікуванні передачі його до монтажу, доцільно здійснювати в оборотній відомості до рахунка 156 «Обладнання, конструкції та матеріали для будівництва і монтажу».

Особливості документування передачі виробничого устаткування до монтажу визначаються, перш за все, способом виконання будівельно-монтажних робіт. Так, якщо монтаж устаткування здійснюють господарським способом, то передачу обладнання зі складів підприємства його спеціалізованим підрозділом, які виконуватимуть монтажні роботи (будівельний цех, ремонтно-будівельна дільниця тощо) оформляють накладною типової форми М-11 «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів» [1]. Таку операцію в обліку доцільно відображати за дебетом субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» і кредитом субрахунку 156 «Обладнання, конструкції та матеріали для будівництва і монтажу».

Витрати на виконання робіт з монтажу виробничого устаткування, незалежно від способу їх виконання, доцільно, з метою нагромадження інформації для заповнення статистичної звітності про капітальні інвестиції, акумулювати на окремому аналітичному рахунку субрахунку 151 «Капітальне будівництво» з наступним їх віднесенням на дебет субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів». Це, також, забезпечить належне формування інвентарної вартості об'єкта інвестування.

При підрядному способі виконання монтажних робіт передачу устаткування підрядній організації оформляють актом типової форми М-15а «Акт приймання-передачі устаткування до монтажу» [1]. Його необхідно оформляти у двох примірниках. Перший з них залишається у замовника, а другий - отримує представник підрядної організації, який, відповідно до довіреності, отримав виробниче устаткування для виконання будівельно-монтажних робіт. У бухгалтерському обліку підприємства-забудівельника таку операцію доцільно відображати за дебетом субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» у кореспонденції з кредитом субрахунку 156 «Обладнання, конструкції та матеріали для будівництва і монтажу».

Завершивши монтажні роботи підрядник передає їх замовникові і складає акт за формою КБ-2в «Акт приймання виконаних підрядних робіт» та форму КБ-3 «Довідка про вартість виконаних підрядних робіт» [3]. Ці документи слугують підставою бухгалтерії підприємства-замовника для відображення в обліку капітальних інвестицій за виконаними роботами. У бухгалтерському обліку таку операцію доцільно відображати за дебетом субрахунку 151 «Капітальне будівництво» і кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» і, паралельно, за дебетом субрахунку 151 «Капітальне будівництво» і кредитом субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів».

Після завершення робіт з монтажу виробничого устаткування, призначена керівником приймальна комісія здійснює робочі випробування, та складає акт про передачу в експлуатацію виробничого устаткування. Затверджений керівником підприємства акт є підставою для списання інвестиційних витрат і зарахування на баланс виробничого устаткування. Цю операцію у бухгалтерському обліку відображають проведенням за дебетом субрахунку 104 «Машини та устаткування» і кредитом субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів».

Таким чином, дотримання охарактеризованої технології документування та ведення бухгалтерського обліку придбання і монтажу виробничого устаткування у виробничих підрозділах підприємства забезпечить своєчасне відображення облікових операцій на рахунку 15 «Капітальні інвестиції» та правильне формування інвентарної (первісної) вартості основних засобів.

1. Форма затверджена наказом Міністерства України від 21.06.1996 р. № 193 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів».